

Regeringskansliet
Jordbruksdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Nordisk samekonvention

Jokkmokks kommun har tagit del av remissen ”Nordisk samekonvention” och vill lämna följande synpunkter:

Inledning

Inledningsvis konstaterar Jokkmokks kommun att samerna är Europas och Sveriges erkända urbefolkning.

Vi noterar också att Sverige som nation ratificerat ett flertal internationella konventioner, avtal m m som har betydelse för samerna som urfolk i ett folkrättsligt och medborgarrättsligt perspektiv. Utformningen av nordisk samekonvention bygger på de av Sverige ratificerade internationella konventionerna och avtalen mm. Nordiska samekonventionen är, enligt expertgruppens förslag, en första samlad rättighetskonvention för det samiska folket i Norge, Finland och Sverige när det gäller att stärka och utveckla det samiska språket, samisk kultur, samisk utbildning, hälsa, samiska näringar och samiskt självbestämmande och samhällsliv mm.

För att tillförsäkra en enhetlig tillämpning i Sverige, Norge och Finland föreslår expertgruppen att bestämmelserna i den nordiska samekonventionen blir en nationell lag. Om och när så sker föreslår Jokkmokks kommun att regeringen även utformar en samlad nationell handlingsplan för hur det samiska språket, kulturen, utbildning, samiska näringar, hälsa och vård och omsorg om och för samer, självbestämmande och samiskt samhällsliv skall stärkas och utvecklas.

Förslag till Nordisk samekonvention

Jokkmokks kommun finner att ett flertal av artiklarna i samekonvention berör det kommunala ansvarsområdet d v s kapitel III, artiklarna 28, 29, 30, kapitel IV, artiklarna 34, 35, 36, 37, 39 och 40 och kapitel VI, artikel 47. I dessa avseenden vill vi lämna särskilda synpunkter:

Kapitel III, artikel 26

Jokkmokks kommun har ansvar för den obligatoriska grundskolan och vi kan redan idag erbjuda utbildning i och på det samiska språket inom förskolan, grundskolan och i gymnasieskolan. Inom kommunen finns en samisk förskola, sameskola åk 1-6, samisk integrering i grundskolans högstadium (åk 7-9) samt ett samiskt program med riksintag på gymnasieskolan. Även i den lokala barn- och utbildningsplanen är kunskaper om den samiska kulturen och näringarna prioriterade. Eftergymnasial vuxenutbildning i samiska språket, kultur, hantverk och näringar kan erbjudas vid Samernas utbildningscenter. Tillsammans med bl a Umeå universitet erbjuds även universitetsstudier i samiska språk, historia och kultur.

Eftersom antalet elever som deltar i undervisningen i samiska är mindre än motsvarande antal elever i t ex svenska språket vill Jokkmokks kommun göra regeringen uppmärksam på att kostnaderna för undervisning i samiska språk mm är högre än i t ex undervisning i svenska språket. Även Skolverket har i en rapport till Utbildnings- och kulturdepartementet (2006-04-24) redovisat att kostnader för modersmålsundervisning i samiska till 10 375 kr/elev och år är högre än för modersmålsundervisning i svenska (7 378 kr/elev och år). Kostnaden avser endast undervisning. Kostnader för läromedel, lokaler mm ingår inte i den beräknade kostnaden.

Jokkmokks kommun vill därför uppmärksamma regeringen att genomförande av undervisning i och på samiska ställer krav på ökade resurser (personella och ekonomiska) för kommunerna inom förvaltningsområdet för det samiska språket.

Jokkmokks kommun finner i likhet med expertgruppens förslag att nationella läroplaner i vilken samiska barns och ungdomars kulturella bakgrund och behov utformas i samarbete med Sametinget. Vi anser det inte tillräckligt att enbart de nationella läroplanerna utformas i samarbete med Sametinget. Jokkmokks kommun anser att även de nationella kursplanerna för förskolan, grundskolan och för gymnasieskolan ska utformas i samarbete med Sametinget för att samiska barns och ungdomars kulturella bakgrund och behov tillgodogöras i enlighet med förslag till samekonventionen.

Kapitel III, artikel 28

Jokkmokks kommun anser att en av förutsättningarna att det samiska folkets kultur och samhällsliv kommer till uttryck i undervisning utanför det samiska samhället är att samisk kultur och samhällsliv finns med i kursplanerna för t ex lärarutbildningarna vid de olika högskolorna/universiteten. Jokkmokks kommun anser också att nationella kompetenscentra för nationella minoriteter etableras vid ett eller flera universitet. Vid Luleå tekniska universitet pågår f n arbete med att utforma ett kompetenscentra för samiska och meankieli/finska.

Kapitel III, artikel 29

Både socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar ger samer rätt att använda samiska språket inom t ex hälso- och sjukvården och inom socialtjänsten som bl a omfattar vård och omsorg av äldre samer. Kulturella och språkliga behov tillgodoses dock inte alltid i det praktiska genomförandet.

Jokkmokks kommun tillstyrker expertgruppens förslag att samer skall tillförsäkras hälso- och sjukvård och vård och omsorg utifrån samernas språkliga och kulturella bakgrund. I likhet Skolverkets rapport (april 2006) att antalet elever i modersmålsundervisning i samiska är färre än i andra språk och att kostnaderna för modersmålundervisning i samiska är högre vill Jokkmokks kommun även här göra regeringen uppmärksam att andelen äldre samer är färre än övriga äldre och att kostnaderna för att tillgodose språk- och kulturkompetens i vården och i omsorgen av äldre samer är högre än vård och omsorg i allmänhet. Jokkmokks kommun anser därför att särskilda resurser tillförs till kommunerna inom förvaltningsområdet för samiska språket för att bli tillgodose språk- och kulturkompetens i vård och omsorg av äldre samer.

Kapitel III, artikel 30.

Jokkmokks kommun tillstyrker expertgruppens förslag.

Kapitel IV, artikel 34, 35, 36, 37, 39 och 40

När det gäller den samiska rätten till land och vatten finner Jokkmokks kommun det angeläget att regeringen/riksdagen klargör och tydliggör karaktären och omfattningen av samernas rätt som urfolk till land och vatten. Detta är angelägenhet för alla berörda intressen inom de berörda områdena. F d hovrättsrådet Mauritz Bäärnhielm anser i delbetänkandet "Vem får jaga och fiska?", SOU 2005:17 att det oklara rättsläget är till statens nackdel eftersom det är staten som utformat rättssystemet. Att klargöra rättsläget är enligt Jokkmokks kommun en grundförutsättning för att konventionen skall bli nationell lag och att denna lag får rättsverkan.

Jokkmokks kommun vill också här lyfta fram kommunens ansvar för fysisk planering av mark och vatten enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. I den fysiska planeringen, som är en del av den kommunala självstyrelsen, gör kommunen redan idag avvägningar mellan olika allmänna intressen och riksintressen om hur mark och vatten skall användas för att främja en hållbar samhällsutveckling. Rennäringen är ett av flera riksintressena som beaktas i kommunernas fysiska planering.

Kapitel VI, artikel 47

Expertgruppen har inte redovisat de ekonomiska konsekvenserna för genomförandet av samekonventionen. Jokkmokks kommun har här pekat på två områden – den obligatoriska grundskolan och inom vård och omsorg av äldre samer – där kostnaderna för genomförandet är högre än eljest. Enligt Jokkmokks kommun är det därför angeläget att särskilda ekonomiska resurser avsätts för genomförandet av de i konventionen föreslagna åtgärderna

Sixten Eriksson
Kommunstyrelsens ordförande